

פרטיכל מס. ה/2

מישיבת ועדת הכספים

ביום ד', כד' חשוון תש"פ, (16.11.49)

- נוכחים חברי הועדה:
- ד.צ. פנקס - היו"ר
  - ד"ר י. בדר.
  - א.מ. בניחובסקי.
  - א. אפרתי.
  - א. ברנות.
  - ש. דיין.
  - א. הרצפלד.
  - ח. לנדו.
  - פ. נפתלי.
  - מ. סנה.
  - י. רוקח.

שר האוצר א. קפלן.

מר ספיקק - מטעם האוצר.

טו זמנים:

ט ד ר - ה י ר ם

1. שאלות שונות ותשובות.
2. המשך הדיון על תקציב הפיתוח.

הישיבה נפתחה בשעה 10.20.

היו"ר ד.צ. פנקס: אני פותח את הישיבה. אנו נמשיך בשאלות שהתחלנו בהן בישיבה שעברה. שר האוצר צריך

עוד לענות על כמה שאלות.

פ. נפתלי: ברצוני להעיר הערה בנוגע לחומר. נקבע שאנו

נקבל היום בין 9 ל-10 את החומר בנוגע

לתקציב הבטחון, והוא הגיע רק אחרי 10, כך שלא יכולתי ללמוד אותו, אף-

על פי שהייתי מאד מעוניין.

שר האוצר א. קפלן:

אני אסדיר את הדבר, כדי שלא יקרה להבא.

היו"ר ד.צ. פנקס:

אני רוצה להודיע לכם ששר הבטחון שחשב להשתתף

השום גישיבה הודיע לי אתמול כי לא יוכל לעשות

זאת. יש לו ישיבה דחופה בעניינים צבאיים. הוא הציע לי לקיים מחר ישיבה,

אבל מכיון שכמה חברים הודיעו לי שאינם יכולים להתפנות, נקיים את הדיון

על תקציב הבטחון ביום שני. גם ביום ששי לא יוכל להשתתף שר הבטחון.

הדחייה הזאת תכריח אותנו לדחות את הפגישה עם מבקר המדינה לשבוע ימים.

אני רוצה להביא לפני הוועדה שאלה בנוגע

למבקר המדינה, אשר לדעתי עלינו להחליט בה, והיא משכורתו של מבקר המדינה.

לא הממשלה צריכה לקבוע זאת, אולי הכנסת, אבל היא לא תדון בזה לפני

שהוועדה תעשה זאת. אני הייתי מציע להתאים את המשכורת שלו לעוד משה

מסויימת הקיימת במדינה ושווה פחות או יותר למעמדו. אני מציע לקבוע את

משכורתו כמשכורת אב-בית-דין של בית-הדין העליון.

שר האוצר א. קפלן:

עם כל הכבוד למשרת מבקר המדינה, אינני חושב

שמגיעה לו משכורת יותר ממשכורתו של שר, ומשכורת

אב בית דין עליון עולה על משכורתו של שר. אני חושב שאפשר לקבוע לו

משכורת כמו ליועץ משפטי.

ד"ר א. גרנות:

לדעתי לא נכון ע"י המשכורת לקבוע לאדם מעמד,

אלא להיפך. אינני חושב שנעשה טובה לאיש אם

נגזים במשכורתו. אני מציע לתת לו משכורת כמשכורתו של חבר בית דין עליון.

סכום:

הוחלט לתת למבקר המדינה משכורת שווה למשכורתו של

חבר בית דין עליון.

שר האוצר:

אענה עכשיו לשלוש שאלות שהוגשו לי ועדיין לא

ענית עליהן. לשאלה אחת אני מאד מצטער שעדיין

לא אוכל לתת תשובה כי מסרתי את הדבר לחקירה ועדיין לא קבלתי תוצאות.

המדובר הוא על סם המגרשים שהערכה היא מוגזמת מדי. לאחת הישיבות הבאות

אביא את תוצאות החקירה.

לשאלה בנוגע לפרדסנות, הבטחנו לפרדסנים שנתן

להם פרמיה בין 10-12%. אני רוצה לחזור פה על מה שאמרתי כבר, אני מצטער

מאד שלחצו עלי לחת את הדבר הזה לפני שהם נסעו למו"ם. בקשתי שנקבע את זה

לאחר שהם יחזרו, אך הם אמרו שאינם יכולים לנסוע נלי ההחלטה. גם דעתם היא כעת שלכבלי האחור במו"מ, הם הועמדו בפני תנאים ארבה יותר קשים, גם אחרי שנודע הדבר בחו"ל. עד עכשיו עדיין לא נגמר הסו"מ. היתה להם ישיבה ביום ו' שעבר, וצריכה היתה להיות עוד ישיבה ביום ג'. ביום ו' שעבר לא הגיעו להסכם, ומה היה אתמול עוד אינני יודע. האנגלים דרשו מהם הורדה, וביחוד בנוגע לאשכליות. המועצה לפרי-הודר נתנה להם רשות להגיע לידי הסכם לפי ראות עיניהם.

אנו נתקלים בקושי רב לגבות את הכסף שנחוצ לנו לכיסוי הפרמיה. על כל סחורה שוענים טענות אחרות. אם זה מצרכי מזון, הרי זה ייקר את החיים; אם זה חומר גלמי, יש קשיים רבים מאד, וכדומה. בינתיים שני הצדדים, הן התאחדות האכרים והן המרכז החקלאי, קבלו את הצעות הועדה שקבע ראש הממשלה בנוגע לתנאי העבודה ולמחירים. הסיכור הזה יחייב למעשה את הממשלה להשיג עוד סכום נסף, לפחות 50-60 אלף ל"י, לשם ארגון העבודה והדרישות.

השאלה השלישית היתה בנוגע לנמלא תל-אביב. האמת היא שאין לי מה לומר, כי לפי ההצעות שקבלתי, עוד לא היתה לי אפשרות לשמוד אותן, אבל המדובר הוא על סכום עצום, לפחות 20 מיליון ל"י. המדובר הוא ברגע זה לא על הרחבת הנמל הקיים, אלא על בניית נמל חדש. כך שהשאלה היא במסדיה יותר של בידור, לימוד והכנת תכניות.

ד"ר א. גרנות: שמעתי שמדובר על תכניות שונות בקשר עם הביטוח הסוציאלי, וראיתי שזה הולך והופך ליריעה מאד רחבה. מבלי להיכנס עכשיו לעצם העניין, אני מביע חרדה בקשר עם המצב הקיים. אם העניינים מתבטלים בצורה כזו שיבואו לוועדת הכספים בשלב האחרון, השלב התקציבי, זה עלול להגדיל את המעמסה עלינו. לדעתי על ועדת הכספים לטפל בעניין בשלב יותר מוקדם.

שר האוצר א. קפלן: הדבר עדיין לא נכנס לשלב של דיון בממשלה, אלא די לשלב של דיון במחלקות. כאשר האוצר יקבל את התכנית, והוא עומד לקבלה בזמן הקרוב, היא תעבור לממשלה לדיון. היו חליפות דברים אצ ביני וביני יו"ר ועדת הכנסת בעניין זה. הוא פנה בתלונה לממשלה על זה שבעתונות מתפרסמים דברים לפני שחברי הכנסת יודעים עליהם. הוא התכוון לשטרי מקרקעין. אניתי לו שבנוגע לשאלה זו, סדרנו את מסיבת העתונאים לפני

חצי שעה לפני שהרציתי בכנסת, בכדי שהם ידעו את העניין ואפשר יהיה לתת תשובות. ביותר הדברים אני מצטרף לבקשת יו"ר ועדת הכנסת לכל המשרדים, אין למנוע פרסומם לפני שועדות מתאימות דנות על העניינים. בנוגע לשאלת גרנות, אני יכול להגיד שיש כאן רק דבר פורמאלי ודבר כלתי פורמאלי. הצד הפורמאלי הוא שחלק מחברי הכנסת עומדים על כך ששום הצעה לא תבוא לוועדות לפני שהמשלה מביאה לכנסת ונותנת אפשרות של קריאה ראשונה. הצד הפורמאלי הוא זכרון מאד, אף על פי כן אני תמיד נוטה להתייעץ עם ועדת הכספים בשאלות שאני רואה בהן קושי וסבך, לפני שאני מביא אותן לכנסת. אני מתייעץ עם הוועדה כשתבוא לפני שאלת גרנות לדיון.

אני פונה לוועדה ומבקש שתתייעץ על איזה שהוא סידור אין להתגבר על הטון החומר והתפקידים המוטלים עלינו. אנו עומדים כעת בפני תקציב הבטחון, תקציב הפיתוח, סיכום בעניין חברת האסלג, שורה של דברים בקשר עם ענייני הסוכנות, עינייני "צמדור" ועוד כמה דברים. מאד היה רצוי שנגמור את הוויכוח על עניין הרכוש הנטוש לפני שאנחנו בכנסת. אתם גם דושתם ממני שיחה על מצב הכספים בענייני המטבע הזר. חוק עידוד השקעות יבוא לוועדה או בסוף השבוע הבא או בעוד שבועיים.

י. רוקח: הערות אחדות לתשובות שר האוצר. בנוגע למסי

מגרשים, ההערכה היא הרבה יותר גבוהה מפילו

מדרישת חזן אתמול בכנסת. האוצר צריך לבדוק את אמצעי הדברים, אמצעי ולהטיל על כמה אנשים לעשות זאת. לא הייתי רוצה שהמשלה תגיע למכירת מגרשים במכירה פומבית, דבר זה יטיל כתם לא קטן על המשלה. אני מבקש תשומת לב טרובה לשאלה הזאת.

בעניין פרי ההדר, קבלתי אתמול מכתב מלונדון,

מכתב מאד עגום, הקובל מה יהיה גורלנו, האם נצטרך לעקור סרדטים, לוחצים עלינו מאד להוריד את המחיר בהרבה. המחיר הקונטיננטלל מנוסט על המחיר באנגליה, והארצות האחרות השולחות פרי לאנגליה נותנות פרמיות עצומות. המצב הוא באמת קשה.

בנוגע לנמל תל-אביב, אני מבקש משר האוצר כי

ישלח ב"כ לוועדה אשר נתמנתה על-ידי שר התחבורה, בכדי להתחיל את ההכנות של עיבוד התקציב.

ד"ר א. גרנות: בעקבות דברי השר, אני רוצה שיהיה ברור
שידאגו לכך כי שאלות הניסוח הסוציאלי יובאו
לפני ועדת הכספים בעוד מועד.

שר האוצר א. קפלן: אינני יכול להבטיח זאת באופן פורמאלי.

היו"ר ד.צ. פנקס: אני מציע בענין זה לעשות דבר בלתי רשמי.
לפי ותקבון אשר בתקבל בכנסת, יכולה ועדת
הכספים להיות יוזמת לכל דיון בגבול עניניה. אני מציע, היות והענין הוא
בסמכות שר העבודה, לומר לה שישנם בוועדת הכספים חברים המעוניינים לראות
את היסוד להצעות אלה לפני שהדיון יימשך, ואז נקבל את החומר.
באחת מהישיבות הבאות אני אלוועדה תכנית עבודה.

2. הדיון על תקציב הפיתוח.

היו"ר ד.צ. פנקס: כדי שנתקדם מהר, אני מציע שכל נושא ידבר
15 רבע. אם לא תתנגדו אתחיל אני.

אני עומד על דעתי שהשיכון כולו צריך להיעשות

על-ידי המדינה, ולא על-ידי הסוכנות היהודית, והנימוק הוא פשוט. אין לנו
כמעט צורך בדוויזים או בכסף שמשויבים במגביות בחו"ל. אם נשחרר את הסוכנות
היהודית מעבודה זו, זה גם יקל עליה בהרבה. לו הקדמנו לפעול בשטח השיכון,
היינו חוסכים מליונים רבים לסוכנות היהודית בהחזקת האנשים במחנות, וגם
במעמד המוסרי של האנשים. אבל איך לארגן דבר זה? כולנו התרשמנו שעניני
"עמידור" טרם הגיעו לידי מצב משביע רצון. אני אומר שהמכשירים הצריכים
להיות בידינו לשם השיכון, לא הוצעו לנו. אינני מקבל את הגירסה שניתן
כ-6 מיליון ל% ל"עמידור", מיליון לשיכון וחמשה מיליון להלוואות אפוזיטיונות
לוותיקים, ונעשה זאת דרך מוסדות כספיים שונים.

אני מציע להקים בנק אפוזיטיונות ממשלתי מאותם

חמשת המיליונים, תכנית אינה בסתירה אפילו להבטחות שנתנו בענין זה.
במקום לפזר את הכסף, אני מציע להקים בנק אפוזיטיונות ממשלתי אשר יתן את
המשכנתאות על כל הבנינים האלה. זה יביא לידי ריכוז הכסף ביד אחת, זה גם
יאפשר לאדם סתם לבנות לו בית ולקבל את הלוואה, אם הוא סמלא את כל התנאים
אשר יקבעו לגבי הלוואות אלה. אינני יודע מדוע אדם פרטי אינו זכאי לבנות

לו בתימוסוד זה יהיה גם הרבה יותר טוב בגלגול הכספים. הרביית צריכה להיות זולה, אני מתאר לי לא יותר מ-4% של הכסף הזה. זוהי לדעתי הנקודה אשר תצליח לקדם אותנו וליצור מכשיר תמידי לענין השיכון, ולא תפצל את האמצעים.

אבל זה לא יספיק לבנייה החפשית. אני מציע להקדיש לפחות 2 מיליון ל"י מהכספים המוקדשים לשיכון, לשם עריכת ביירות - ערך מתאימים, על-מנת שכסף זה יוזרם לבנייה הפרטית ויקבע את הדיביית עבור הלואות אלה, אשר תהיה פמוכה מזו שהבנק מקבל עכשיו. לדעתי יש לפתח את הבניה הפרטית. אינני בא עכשיו בהצעת מהפכה שנשנה את חוק המקעת שכר-הדירה לבתיים הקיימים, אבל לבתיים החדשים צריך להיות קנה-מידה רחב יותר בנוגע לקביעת שכר הדירה. שכר-דירה גבוה יותר ימנע את דמי המפתח אשר מקבלים גם בשביל דירות חדשות. כאשר אנו בונים כעת בתים, הם חלשים וקטנים, ולא יוכלו לעמוד יותר מ-15 שנה. אבל הבונים הפרטיים יהיו מעונינים לבנות בתים גדולים וחזקים, וזה יביא תועלת רבה. למדינה יש אינטרס מכל הסעמים לעודד את הבנייה הפרטית.

אני מחשיב מאד את הבנייה של הרשויות המקומיות.

לא ראיתי בנינים של עיריות אחרות אבל שמעתי על פתח-תקוה וח'פה, ואני מכיר את השכונות שתל-אביב הקיסמה. יד-אליהו - הרי זאת שכונה לתפארת. למה לא להמשיך בדרך זאת?

אני חושב שאולי יהיה גם צורך להוציא שטחי מקרקעים בכדי לפמן את השיכון הזה למספר יותר גדול של שנים מאשר החלטנו לפי החוק. אם כבר נותנים קרדיט, מדוע לא לתת אותו ל-25 שנים? אני גם חושב שדבר זה לא יהיה גורם שלילי לגבי שאלת האינפלציה, כי הכסף המושקע כאן אינו בלתי פרודוקטיבי, היות והופכים את האדם היושב כיום במחנה עולים לאדם פרודוקטיבי.

הייתי מבקש משר האוצר שהקצנות לעיריות ובנינים צבוריים יפורטו בתקציב שלנו שם אחרים שם, ולשם מה נותנים את הכסף, צריכה להיות חלוקה נבונה.

אני מקדם בברכה את הבנק לחקלאות ואת האוצר

לאשראי, באיזה צורה שלא יוקם. אני מדגיש את הסכום שיש להקדיש לעור.

י. אפרתי: קודם-כל אני מציע לממשלה שתתחיל להכין תקציב שני לפיתוח, כשם שהיא מתחילה להכין תקציב שני של הוצאות. בראה לי שתקציב זה לא יספיק ולא יענה לכל השאלות שאנו עומדים בפניהן. בנוגע למצב בשיכון, אם נתכוונן במחנות, נידוּמם שמה שקבענו לא יספיק ושאלה זו היא מכרעת בחיינו, גם בתקציבים אחרים.

אני רואה את השיכון כתפקיד מרכזי של כוונן העליה. העניין איננו רק מי מנהל את הצד הכספי של העליה, כי-אם צריכה להיות רשות עליונה לשיכון על-יד הממשלה, ששתי מטרות לה: היכן לבנות, ושאלת הביצוע. אם כי הגשמנו חלק גדול מאד של התכנית, איננו מתקדמים בטמפו הדרוש. אנו צריכים לדבר על פיזור השיכון וביצוע השיכון. אינני רואה בתכנית הממשלה את עפולה, טבריה, צפת, בית-שאן. הישובים האלה משובצים בתוך החקלאות, יכולים להתפתח ויש בהם עבודה. דבר זה דורש תשומת-לב מיוחדת.

אני מעריך מאד את המפעל של שיכון וותקים, זה גם יביא לידי שחרור דירות לעולים, והמפעל הזה צריך להיות בהיקף גדול. אני רק מצטער שהחקלאות היא באחוז מצומצם מאד.

לדעתי כל הפעולות של שיכון, עבודות צבוריות, וכדומה, הן חשובות לתעסוקה. אבל הן צריכות להיות מלוות גם עם עבודות פיתוח אחרות, אחרת הולך הכסף לאצבור. אילו היינו משבצים תכנית פיתוח בכל הפעולות האלה של עבודות צבוריות, בנינים וכבישים, היינו מקבלים תוצאות הרבה יותר חשובות, והופכים את האנשים לאנשים יוצרים ערכים ממשיים.

אם כי אני יודע את כל הקשיים של הפרדסנות ושל הטטעים, אני חושב שלענף זה ערך מכריע בחיינו. אינני כוצה כעת להיכנס בפרטים איך תיכנס השאלה בעתיד, אבל יודע אני שצריך להחיות את הענף הזה ולהקדיש לו תשומת-לב מיוחדת.

אנו צריכים לדון בכל ההקצנות לרשויות המקומיות ולמצוא דרך לחלוקה מתאימה של הכספים, כדי להענות לתביאות צודקות ולעזור לפיתוח.

ברצוני לציין דבר אחד אשר הממשלה אינה נוהגת בו כראוי. אני מדבר על המקומות המרוחקים והשירותים הממשלתיים שם. טלפונים, כנישים ותחבורה. יש צורך בתשלום שווה לקרוב כמו למרוחק. הישובים המרוחקים

סובלים כבר מעצם ריחוקם, ואין צורך להכביד עליהם יותר.

אני מחשיב מאד את הבנק לחקלאות, אני רק יודע

שניתקל בקשיים אם בצטמצם בהלוואות לעשר שנים. חקלאות, במידה רבה, אינה סובלת השקעה לעשר שנים בלבד. אמנם כיום איננו יכולים לדבר על יותר, אבל אני מציע לבדוק את ההצעה של הוצאת שטרי מקרקעין לתקופה ארוכה יותר מאשר 15 שנה, אחרת לא נביע למטה.

ד"ר א. גרנות: תקציב הפיתוח צריך לפי דעתי להרבות בדברים

שמעודדים מקורות אחרים של הון לפעולת הפיתוח.

איננו יכולים להסתפק רק כמה שיש לנו. כוחנו במדינה, והסכום שהזכיר שר האוצר, יוכלו להפעיל עוד 20 מיליון, ואני אינני חושב שהמספיק. הייתי רוצה לראות פה יתר פירוט. היה רצוי שהתקציב הזה יכביס במעגל כספים הרבה יותר גדולים. אני חושב שיש צורך בריכוז ארגוני, קודם-כל בקשר עם שיכון. לא על-ידי יצירת בנק אפוליקאי חדש, כי יש כבר בנק אחד כזה, וישנם כמה מוסדות אשראי קטנים. אינני חושב שעוד בנק יביא ברכה. אבל מה שכן צריך לעשות, זהו חברה מרכזית לשיכון, ביחוד לשיכון לעולים. אנחנו מיעצים לממשלה להפוך את "עמידר" למכשיר מרכזי של שיכון לעולים. יש צורך בריאורגניזציה יסודית של החברה, על-ידי צמצום חברי ההנהלה, חברי המנהלה והמנגנון. אפי בטוח שעל-ידי ריכוז בידי חברה אחת נשיג הרבה מטרות, יעילות בעבודה, והפיכת החברה למכשיר של מימון.

כאשר מדברים על בנק, צריך לחשוב על עידוד

הון לבנייה. אינני פוחד גם מדמי-מפתח, בהנחה שהם רק לשם בנייה נוספת. אני מוכן ללחום נגדם כשהם מהווים רק תוספת הכנסה לאיש פרטי מבלי שתצמח מזה בנייה חדשה, אבל אינני רואה שום פגם בדמי-המפתח המיועדים לבנייה. אני מקווה ששר האוצר יביא תכניות בנוגע לעידוד הבנייה, על-ידי זה בוכל להזרים מיליונים לעבודת הבניין אשר תקל בהרבה על עבודת השיכון.

בנוגע להלוואות אפוליקאיות, נכון שכתוב פה

לפועלים, וותיקים וחוגים עממיים אחרים. אבל מתוך הסברת שר האוצר, היה לי ברור מה יישאר בשביל חובים אחרים. הייתי רוצה לדעת ביתר דיוק איזה חלק יישאר, ומה הסכום שאנו יכולים להבטיח בשביל בנייה של לא-וותיקי הפועלים. אני מחשיב מאד ורוצה להבטיח את זכויות החוקים העממיים.

מלה אחת על הפיתוח החקלאי. ישנן שלש רשויות פיתוח: הממשלה, הסוכנות היהודית והקרן הקיימת. אני חושב שיש צורך במקום מרכזי אחד של פיתוח אשר יבצע תכנית כוללת, תיאום התקציבים וגם קביעת התפקידים של כל מוסד. נדמה לי שזה דבר הכרחי לקראת העתיד. הייתי מציע לוועדת הכספים שתעביר המלצה זאת לממשלה.

גם אני מתלהב ממשא החזון של ראש הממשלה בנוגע ליעור. אבל ישנו עוד מרחב קב בין משא-חזון לבין התכנית עצמה. ישנו מוסד אשר במשך עשרות שנים עבד, פעל ויצר. אם הפעולה תיעשה גם על-ידי הממשלה, היא תפגע במקור ההכנסה הנותן מדי שנה בשנה מאות אלפי ל"י. אני חושב שהממשלה צריכה לעשות פעולות בחולות, חלוקת ישובים בין האוכלוסיה וכדומה, אבל אין זה נוגע לפעולת היעור. הקרן הקיימת טובה להגדיל את הפעולה עוד יותר, וגם לבוא עם הממשלה לידי הסכם שהפעולה הזו תיעשה באופן טרוכז ובצורה הטובה ביותר.

הייתי מעריך אילו התקציב הזה היה יותר מפורט.

א. הוצפליד: בנוגע לבנק האפוזיקאי, בעיר הוא כבר קיים ואין צורך בעוד בנק אחד, אבל יש צורך לפתח אותו.

אינני יודע מדוע אמרו כאן שלא בונים בתל-אביב; כאשר אני עובר בעיר ורואה את הבנייה רחב לבי. אבל מה שבשאר אצלנו ויק לגמרי זה ענין הבנייה בכפר. הכפר יכול היה להיות כעת מקום קליטה חשוב ושאלת השליכון מונעת. צריכה להיות חברה שישכון בכפר. המושבות תהפכנה במשך הזמן לעיירות או לערים, והבנק האפוזיקאי יעבוד בתוכן. ענין שישכון העולים והסחנות אינו יכול לרדת מעל השולחן, ואילו היתה לנו יותר יזמה בענין זה יכולנו להקל על המצב. אנו צריכים לתבוע מן האוצר שבהקדם האפשרי יעשה את המאמצים כדי להקל את המצב במחנות. ההצעה שהובאה לפנינו רחוקה מן המציאות.

שאלת הרחבת הזמן איננה פשוטה. אני בעד 20 שנה,

כדי שבוכל לקבל זאת ל-18 שנה. אני אומר זאת אפילו ביחס לכפר; בנוגע לעיט אין מה לדבר.

בכל הצעותיו של שר האוצר אני רואה את החייל

המשוחרר נשאר בחוץ, ואני מצטער על כך מאד. חייל המשוחרר צריך לקבל זכויות גדיוק כמו הוותיק. החייל והכפר, שניהם עומדים מאחורי הדלת. מדוע לא יקבל החייל זכות אזרח באופן הוגן. אנו הקטנו 23 כפרים של חיילים משוחררים ללא בית לאף משפחה אחת. אילו ראיתם את הכפרים האלה, הייתם מבינים למה אני מתכוון. אני מעיר את תשומת לב שר האוצר לענין א זה.

אני חושב ~~אצטעלענדיג~~ שבכוונתינו נמצאת שאלת הביצוע, זוהי כתובת שאין בה כתובת. אנו צריכים כעת ללמד מאות אנשים את מקצוע הבנין. זהו המקצוע הכי קל הכי פשוט. איננו בונים משיש ואפילו לא מאבן, אלא מבטון או מבלוקים. אני מציע לשר האוצר שנתחיל ללמד את האנשים לסאות, זה גם יוריש את התשלום של פועל בנין ליום. האנשים צריכים ללמוד גם את מלאכת הכבישים.

בנוגע ליעור, הצעתי היא שאת התכנון תעשה

הממשלה, ואת הביצוע - הקרן הקיימת.

פ. נפתלי: כשאנז עובר על 13 הסעיפים של ההוצאות, יכול

אני לומר על כל סעיף שהסכום אינו מספיק, אבל

אינני רואה מנין לקחת את הסכום הזה, ואין גם אפשרות להקטין אף סעיף אחד,

מכל הרשימה הזאת. והמענין הוא שאנו צריכים להוציא 23 מיליון מן הסכום

הזה מן המלווה האמריקאי, ז"א שלפנינו בעצם רק 32 מיליון שאנו פחות או

יותר בטוחים בהם. כל הסכום הזה כמעט מוצא בצורות שונות על בנין. עומדת

לפנינו השאלה הקשה מה צריך להעדיף על מה, ומה המחשבה בתקציב הזה בנוגע

להעברה מסעיף לסעיף. קרוב לודאי שלא נוכל עד סוף השנה להוציא את כל הסכומים

האלה, ואני רוצה למנוע מצב כזה. כולנו אומרים ששיכון עולים יהיה הדבר

הראשון; והחשוב ביותר, גם מנקודת מבט אנושית וגם מנקודת מבט משקית, לעשות

יצרנים מן העולים. היה טוב אילו היה כאן תקציב עם רזרבה של 5 מיליון ל"י

אשר יכולנו להוסיף לסעיף הדרוש. אני מנין שקשה לבנות את התקציב עם רזרבה

גדולה, אבל צריכים לפחות לקבוע צורות מסוימות של אפשרויות להעברה מסעיף

לסעיף לפי הצורך ולפי האפשרות.

דבר אחד ברור, אין זה תקציב הפיתוח האחרון.

אינני חושב שיהיה בכונן היום להרחיב את הסכום, כי אנז פוחד קצת מהשמפו של

הרחבת האשראי. אבל אם אנחנו יכולים להשתמש בכסף הזה בתקופת התקציב הנוכחי,

אני משוכנע שבאופן טבעי יהיה המסך גם אם הוא יגרום להרחבת האשראי.

הדבר השני שרציתי לדבר עליו הוא תקופת האשראי.

אנו צריכים לזכור כי בכל הדברים הקשורים למלווה האמריקני אסור לנו לשנות

התאריכים, התאריך המכסימלי הוא 14 שנים, ואנו צריכים לעבוד במסגרת זו.

אינני יודע מה יהיה המצב בעוד שלש או חמש שנים, על כן אני צריך לומר כי

אם חושבים שזוהי הקלה לקבוע את הזמן ל-20 שנה במקום 15 שנה, לטעתי אין זו

שאלה פרינציפיונית. אני בדרך כלל חלש מאוד בשטח התכנון, כל כך חלש שאינני יודע מה יהיה מצבנו בעוד שלש שנים, ולכן אינני דואג להכנסה בשנים הבאות ומוכן להסכים לדעה הזאת של הרחבה.

לדעתי אין צורך בכנק אפותיקאי חדש, אלא יש להסתפק

נקיים. אני בכלל חושב שיש צורך להשתמש במשעירים הקיימים עד כמה שאפשר.

אם ברצה לפתוח בנק אפותיקאי חדש, אינני יודע מאין תקח הממשלה במהירות הדרושה את המנגנון המתאים, אין לנו עודף של מנהלי בנקים, אפילו במפלגה. ראיתי את השיכון היפה שהקימה עיריית תל-אביב,

אבל לא התלהבתי מהטמפו של הפעולה, הוא לא היה למופת בעיריית תל-אביב. אינני פוסל את העובדה שגם העיריות יכולות להיות מכשירים להוצאה-לפועל, אבל השאלה הזו של מכשירים היא בראש וראשונה שאלה בשטח של שיכון עולים, ופה אין חילוקי דעות של-ידי שימוש ב"עמידור", או תיקון המצב ב"עמידור" אפשר יהיה לתקן את המצב הקיים.

בנוגע לשיכון וותיקים אינני רוצה כאן לעשות

חשבון איזה חוקים מקבלים את השיכון. העובדה שצריכים להביאה בחשבון היא,

שכל התכנית הזאת באה על-ידי היזמה והפעולה של השיכון המאורגן, ועל-כל ברור

תמיד במשק הצבורי, כמו במשק הפרטי, שיש ליוזמים זכות בכורה. אני חושב

שדבר זה יהיה גם כאן. בני-חובסקלכבר דבר פעם על גורל הבתים שיפנו על-ידי

אלה שאי-יכלו לשיכון הוותיקים. אני תמיד פקפקתי איך אנו יכולים לבנות בשביל

הוותיקים בטעה שאין לנו בתים בשביל העולים, אך אמרו לי, ואני הבנתי זאת,

שהוותיקים גם-כן צריכים לקבל שיכון ואת דירותיהם המפונות יתנו לעולים.

האם ישנה איזה צורת דאגה שהחדשים האלה באמת יועמדו לרשות העולים? לפי

דעתי, אם לא תהיה דאגה כזאת, יהיה זה בלתי מוסרי לדרוש מן העולים דמי

מפתח. אני יודע שלפעמים אומרים לי כי אפשר לממן את הבנייה החדשה של הוותיקים

רק על-ידי זה שהם יקבלו דמי-מפתח, אבל לדעתי אין זה צודק; אם המצב הוא

באמת כזה, יש צורך לדאוג ללוואה נוספת לוותיקים האלה.

ש. דיין: כשאנו מדברים על תכניות פיתוח, אנו צריכים

לקחת בחשבון כמה הנחות עקריות. הכסף צריך ללכת

אחרי עולה חדש ואדמה חדשה. אנו צריכים לפזר את האוכלוסיה ולא להגדיל את

הקיים. תל-אביב וח'פה הן מספיק גדולות ואין צורך להשקיע בהן הרבה ולבנות

ולהגדיל. יש צורך לבנות ערים חדשות ויש מקום רב להשקעות. לדוגמא מנדל-

בר על שפת הים. היא עדיין לא התחילה להתפתח, יש שם מעט מאוד אנשים, יש שם

בתיים לאלפים. מדוע לא לפתח עיר כזו? היא נמצאת על שפת הים, קרובה מאד לנמל, יש בה אותם התנאים כמו בתל-אביב, וכל היהודים רצים לתל-אביב. מר רוקח מלא תכניות והצעות להשקעות בתל-אביב וזה לברכה, אבל כשאנו דנים מבחינת הסדינה, גם מר רוקח צריך לקחת בחשבון שתל-אביב אינה צריכה להיות גדולה בלי סוף, ומנדל-גד תשאר בלא כלום. אנו מדברים על פיתוח צפת, מכריה, ירושלים, ולא עושים מאומה.

בנוגע לדברי גרנות, אינני אומר שצריכה להיווצר רשות אחת, אולם הרעיון הזה של שיתוף הולך ומתבשל. יכול להיות שבאם נעשה רשות אחת - ייבלע לתנועה הציונית, ייתכן שישנן סכנות, צריך עוד לחשוב בדבר. אני אומר שהיות והסתדרות הציונית אינה מספיקה, צריכה המדינה לקבל על עצמה חלק מהתיישבות. נביח שהיא תקח עליה את הבניינים בהתיישבות. ישנה שאלה אם בנין דירה בלבד, או גם בנין משק ומוסדות צבוריים, מסקיים ותרבותיים, או לא. אינני פוסק דבר, אני מעלה את השאלות לכירורג ולדיון. ישנה גם שאלת פיתוח הנגב והגליל המערבי. לא הצלחנו עד עכשיו בהרים מחוסר מים. אם יהיו מים בהרים, תהיה ההכנסה גדולה פי כמה. אותו דבר בנגב. זה יקל הרבה על ההתיישבות.

אני מסכים לדברי הרצפלד שצריך לקחת חיילים בחשבון.

חייל שהיה בצבא, השתחרר והגיע להתיישבות, צריך להיות שווה זכויות עם כל אזרח. אשר ליעור, אני בעד זה שהפעולה הזאת צריכה להיעשות על-ידי הקרן הקיימת, אולם בקנה-מידה שהמדינה עושה זאת עכשיו. השאלה אינה רק של נטיעת עצים, אלא מדובר עכשיו על כפרי יעור, כפרי עבודה. זוהי פעולה גדולה מאד שאנו כולנו צריכים להיות בעדה.

יש לדאוג לביטוח המקומות החדשים שהתיישבנו בהם כעת נגבולות. האנשים הם לא מאומנים, חסרי נשק ותחמושת, ואין שם משטרה או חיילים.

א.מ. גויחובסקי: אני חושב שבתוך המבנה הגדול הזה של פיתוח חסרה ביטחון פסיכולוגי שתשפיע על האזרח במטה. אני מצדד מאד בריכוז השיכון. בענין שיכון וותיקים, אני חושש מאד שיהיה הבטל בין מפלגות. לכן אני מציע שתהיה החלטת ועדת הכספים שלא יהיה בענין זה, למרות שהיזמה באה מחוגי ההסתדרות, ענין מפלגתי. יש צורך לדאוג לעליית הנוער ולהקים מוסדות מיו-חדים לנוער.

ועדת משנה ישנה והחליטה להקדיש 10% מכל שיכנון

לבתיים צבוריים. בכל אותם השיכונים שמקימה הממשלה או בעזרתה, צריכים להיות בתים צבוריים, אני מתכוון לבתי-כנסת ולמקוואות. אין אב ואין אם לדבר הזה. ישנם בתי תרבות, אבל אין בתי-כנסת. זוהי חובת המדינה והממשלה לספק את הצרכים הדתיים האלה. העליה היא ברובה עליה דתית, והמוסדות האלה זרושים לה. הייתי הוצה לשמוע פעם אחת דבר ברור בשאלה זו.

מ. סנה: לתכנית הזאת של הפיתוח אני מתייחס באהדה גמורה, ואינני רואה בה סעיפים מיותרים. נדמה לי שהתכנית

הזו היא טובה ובה ריאלית, אבל אני רוצה להגיד כמה דברי בקורת.

אני חושב שאין זה חסכוני כאשר אנו יודעים

שתבוא תוספת לתקציב הזה, לגמור את הדיון על 55 מיליון. כשאנו יודעים שהסכום לא יספיק, ובסעיפים שונים כבר גלשנו לתקציב אחר, אני חושב שהדיון צריך להיות על התכנית המורחבת, הסופית.

נדמה לי שיש צורך להוציא את הסעיפים הקטנים

אשר אינם שייכים למדינה. אנו צריכים לדעת מה המדינה נותנת, ואת הסכומים של המוסדות הלאומיים לצמצם. לעומת זה היה טוב שיצורפו לזה אמצעים שתי סמליות שתראינה מה צריכים המוסדות הלאומיים לעשות.

אתכנית הפיתוח הזאת אינה ניתנת לעליה ולקליטתה.

אני יודע שמר נפתלי טוען תמיד שתכנון זה דבר שאינו בא בחשבון, אבל סוכרחה להיות אעזה התאמה בין מספר העולים ובין סידור העולים, אחרת אנו הולכים לקטסטרופה. אנו נגיע בסוף השנה ל-50-60 אלף מפרנסים, ואז יישאר עוד כמספר הזה.

כאשר האיש הממונה מטעם הסוכנות היהודית בונה

תכנית אופטימלית שהוא רוצה להגיע אליה, הוא אומר שההון הפרטי יכול לתת 10 מיליון ל"י לשנה. אני יודע שישנם חילוקי דעות אם ההכנסה הלאומית השנה תהיה 200 או 250 מיליון, ביקח בין זה לבין זה. 20% מזה, אם נוקטים שיטה מסוימת על-ידי החסכון המופנה להשקעות, אפשר להגיע מ-40 עד 50 מיליון מהמקורות הפנימיים. אם אני משווה את זה אם האופטימום של ההון החיצוני שיגיע ל-10 מיליון, איפה נקודת הנוכח שאני רואה פה? אני רואה אותה בחיזוק הפיתוח והבנייה על-ידי ההון המקומי. ענין התעסוקה אינו מספיק, אני דורש הון לפחות

הון פנימי. אי-אפשר למצוא יותר הון מן החוץ, ואפילו אם יבוא/אלה יספיק.
 אני מצבה תביעה לשר האוצר שיסתער על ההון הפרטי. אם הטלנות מבחוק בודדים
 אחריהם תלות פוליטית, אסור לנו לקחת אותם בחשבון.
 בנוגע לסיכון, מצבנו כעת הרבה יותר קשה מאשר
 בעבר שעברה. הוא היו לנו הקרופות במטוסים והם לא יחזרו פעם שניה. הטעם
 אנו יכולים לספור רק על מה אנו עושים בעצמנו. בנייה שתבנים התכנית הטלוא
 של יחידת הסיכון עד סוף דצמבר. ישנם 100 אלף איש במחנות. בסך הני שנה
 טוב יבואו 20 אלף, וכשהתכנית הזו תיגמר נעמד טוב בפני אותו מספר של
 100 אלף צולים. לכן אני רואה את הדיספרופורציה בין העליה ובין סידור העליה,
 ויש למצוא את הדרך להתגבר על הקושי הזה.

גיו' ד. ג. פנקס: ביום ו' נטיים את הדיון הראשון בענין מקציב
 המיתוח. אנו מתכננים ב-9 ובסב עד 12.

ישיבה בועלה בשעה 13.20.

=====